

HERREDSFOGEDEN

ANDERS HANSEN KORSEBJERG
CA. 1600 - 1665



HERREDSFOGEDEN

**Anders Hansen på Korsebjerg
ca. 1600 - 1665**

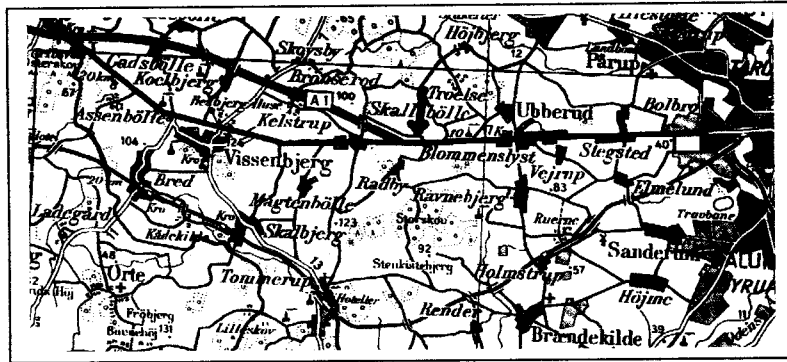
INDHOLD

	Side
Gården Korsebjerg	3
Korsebjergs fæstere	4
Ubberud sogn og kirke	6
Anders' Levnedsløb	7
En skæbnesvanger fogedforretning	9
Stændermødet 1660	10
Arvehyldingen	14
Efterslægten	16
Bilag 1 - 3	19

Gården Korsebjerg

Navnet Kaarsberg har sin oprindelse fra gården Korsebjerg i Ubberud sogn, som ligger ca. 11 km vest for Odense og umiddelbart nord for den gamle landevej mod Middelfart. Den gav således overnatningsmulighed for Kongerne og deres

følge på rejser til og fra Jylland. Idag er der intet bevaret af de oprindelige bygninger, men i ladebygningens bindingsværk kan ses en indskrift fra 1700-tallet.



Nutidigt kort - Pilen viser Korsebjergs beliggenhed

Gården er en af Fyens ældste såkaldte Enestegårde, dvs. en gård, som var flyttet uden for Landsbyen allerede før fællesdriftens tid, altså i 1000-tallet. Om dens navn siger en gammel overlevering, at da en af de første ejere af gården var blevet kristnet, bestemte han, at han vilde begraves i den samme høj uden for gården, hvori hans hedenske forfædre var blevet gravlagt, og han bad sine børn om at sætte et hvidt kors over hans grav som tegn på, at han tilhørte den hvide Krist. Beliggenheden ved den efter tidens forhold stærkt befærdede kongevej gjorde, at den højt beliggende Korsebjerg blev til et landemærke for de vejfarende.

Gårdens og dens første beboeres historie resumeres her efter en ældre artikel af Fr. Hjort¹. Korsebjerg er den af omegnens gårde, som tidligst er optegnet i historien. Efter at det danske rige under Christoffer II var gået i opløsning, fik grev Gert "den Kullede" i 1330 hele Fyen og senere også Jylland i pant for 100.000 mark sølv, og efter at Niels Ebbesen i 1340 dræbte greven i Randers gik det hele over til hans to sønner, som snart

derefter udstedte et "Skødebref af greffue Hendriick och greffue Niels af Lanteholsten paa all Korsebierighmark, som de gaf til st. Knutz closther" i Odense.²

Korsebjerg er efter al sandsynlighed forblevet under *St. Knuds Kloster* lige til Reformationen i 1536, da al klostergodset gik ind under Kronen. Korsebjerg kom da i 1574 under *Odensegaards len (St. Hans Kloster)*, hvor den forblev indtil 15/9 1664, da Kongen skødede fæstegården Korsebjerg til Henrik Lindenov, befalingsmand over Odensegaard. Gården var da kaldt Fæstegaard med tilhørende Fællesskov. Derefter skiftede den ejer nogle gange; allerede 1665 solgtes den til en Odense-borger Hans Rasmussen Kraft, hvis datter i 1678 skødede den til rådmand Christen Hansen Lihme i Odense. Ved hans død i 1688 blev gården sat til noget over 8 tdr. hartkorn, og den blev vurderet til 280 Rdl. I 1724 gik gården over til rådmand Chr. Ulrich Bless, som i 1746 solgte den for 2000 Rdl. til den daværende fæster Jørgen Christensen Korsebjerg. Den havde da ca. 180 tdr. land med 6 tdr. 2 skp. 3 fjk. 1/2 alb hartkorn. - Der er intet, der tyder på, at Jørgen eller hans hustru skulde være i slægt med den gamle herredsfoged, men nogle af Jørgens efterkommere har beholdt hans tilnavn

¹ Fr. Hjort: En Undersøgelse ang. Korsebjerg og Personer og Slægter derfra (Hist. Samfund for Odense og Assens Amter, 16' Aarg. 1928, 4' Binds 3' Hefte side 499 pp.)

² Danmarks Riges Breve 3' rk 1' bd nr. 109-110

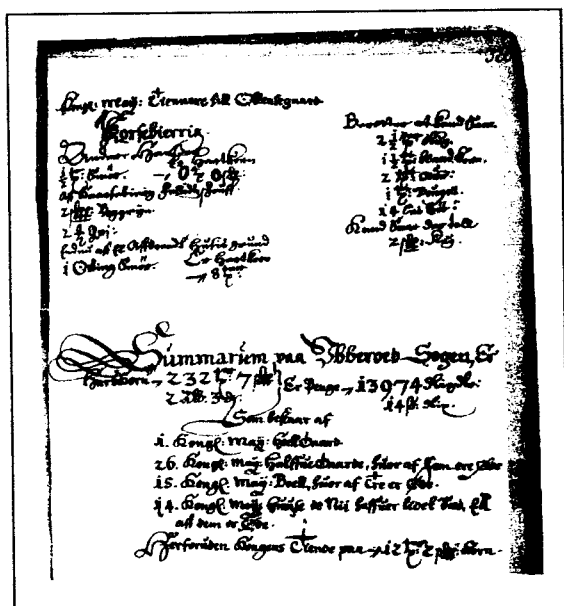
Korsebjergs fæstere

I årene fra 1536 til 1746 kendes altså gårdens ejere, og dens beboere har vi mulighed for at finde i *jordebøgerne*, hvori er optegnet alle et sogns ejendomme og deres fæstere. Den første af gårdens fæstere, som er fundet i arkiverne, er *Hans Andersson*, som er nævnt i *Jordebogen* af 1588 under Odensegaard, og som kan have haft fæstet i nogen tid inden da. Det kan derfor antages, at han var født mellem 1550 og 1560. Hans oprindelse kendes ikke, så enten han eller hans far Anders kan kaldes slægtens stamfader.



Hjulplov på billede fra ca. 1640

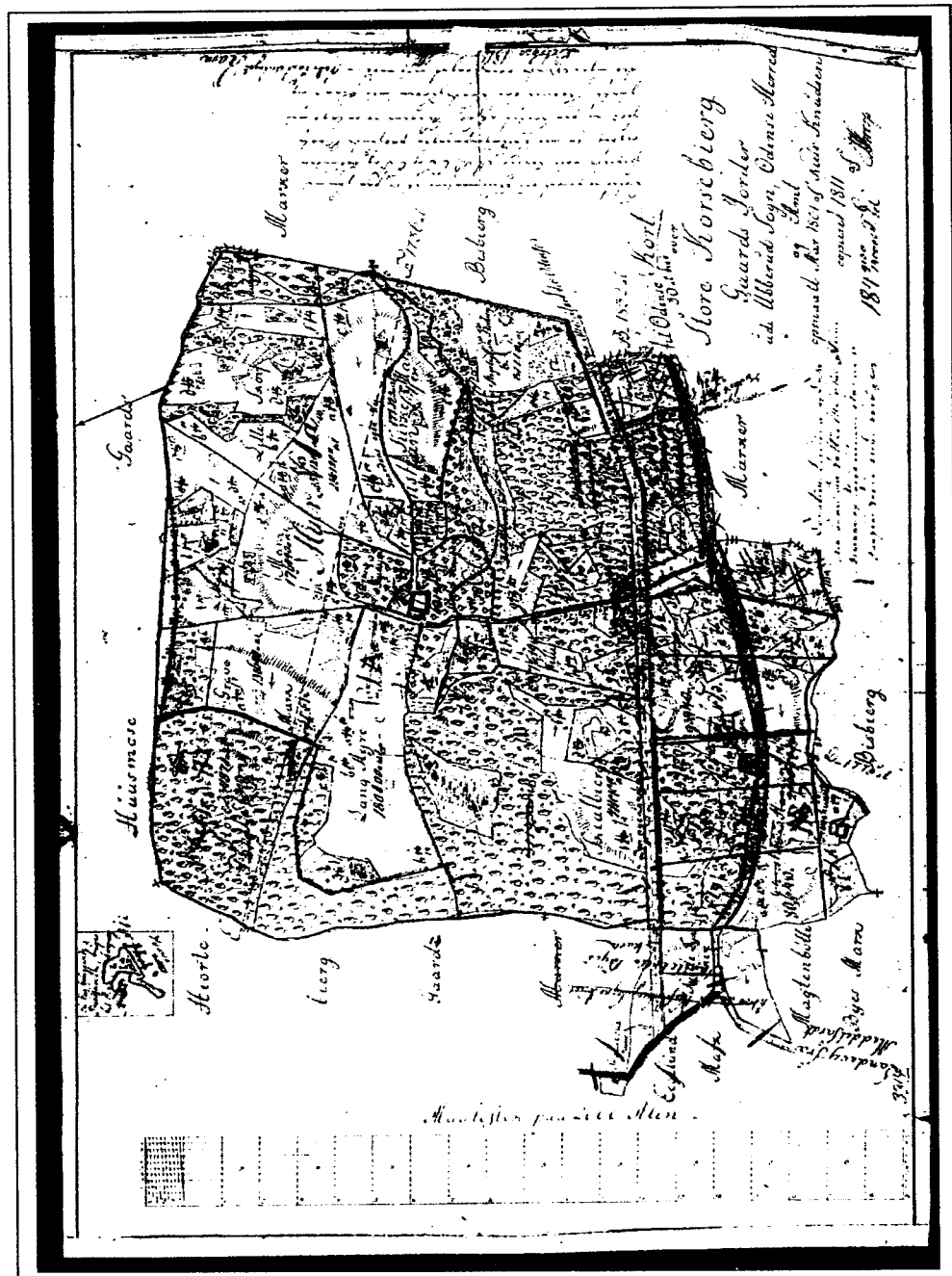
Men Hans' søn, herredsfogeden *Anders Hansen*, var såvidt vides den første, som antog gården Korsebjergs navn som tilnavn. Dette navn blev efter flere ændringer i stavemåde til det nuværende Kaarsberg. Og efter de skete ændringer i retskrivningen kunde det i 1948 være blevet ændret endnu en gang til Kårsberg, men ligesom det er sket ved en del stednavne (f. eks. Aalborg) har slægtens medlemmer bibeholdt det dobbelte a.



Blad af Jordebogen 1662

Kongens Jordebøger kaldte man de ejendomsfortegnelser, som indsendtes af lensmændene til Kancelliet. Under Odensegaards lensregnskaber finder man da som fæstere af Korsebjerg (tal etc. kun delvist tydet) :

I 1588:	Korsebierigh Hans Andersen (tal) Smør
I 1590-91:	Korsebierig Hans Andersøn aff it hus
I 1616-21:	Korsebierrg Hans Andersen 4 smør (tal) Gade Huse Rasmus Jensen
I 1621-25	Kaarsebierrg Hans Andersen och Anders Hansen
1626-27:	Karsebiergh Hans Andersen och Anders Hansen (tal) Smør Aff Korsebierig fellit skouff (dvs. fælles skov) (tal) Boghvedegryn (tal)
1631-1633:	Endnu både Hans og Anders
1633-1634:	Korsebierigh Anders Hansen 4 ... Smør Aff Korsebierig fellit skouff (tal) boghvedegryn (tal) Gade Huse

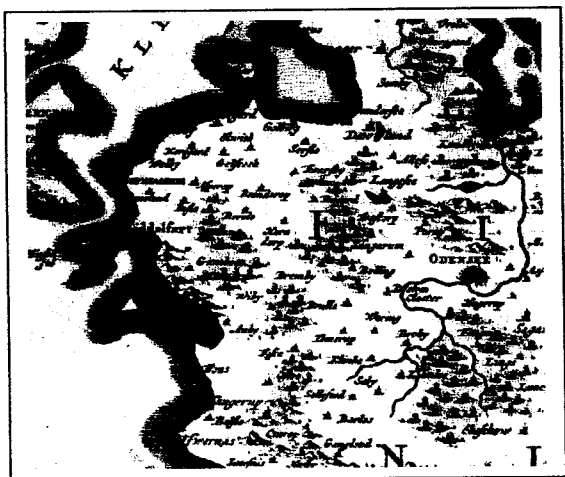


*Ældste matrikelkort over Korsebjerg fra 1811
(ca. 1x1 km - endnu stærkt skovbevokset)
Landevejens udretning omkr. 1800 er indtegnet*

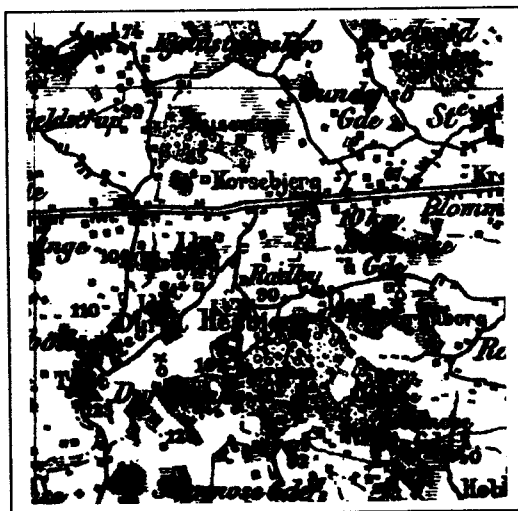
Som nævnt side 2 må det kunne slutes, at Hans blev født omkring 1560 eller tidligere. Fødselsåret kan da med et rundt tal sættes til omkring 1550, og han døde 1632-33. Hans far har heddet Anders og kan have haft fæstet før ham. Efter al sandsynlighed har Hans, ud over sønnen Anders, haft en flok børn, om hvem der iflg. Fr. Hjort kun foreligger ét vidnesbyrd:

Biskop Hans Michelsen skrev 4' september 1630 i sin dagbog: "Jeg overleverede Anders Korseberg Kongebrevet om han Søsters Oprejsning". Hendes forseelse og senere skæbne kendes ikke. Men at den senere herredsfoged Anders har været Hans' søn kan der næppe rejses tvivl om. Efter alle indicier at dømme har Hans også haft sønnen Lauridtz (se side 17).

Ubberud sogn og kirke



Kort fra 1680 over vest-Fyen



Kortudsnit fra 1916

Korsebjerg ligger i Ubberud sogn, som i 1572 blev sammenlagt med Korup sogn. Om navnet Ubberud siger et sagn, at i forhistorisk tid boede på egnen 4 brødre: Ubbe, Troels, Højen og Gunde. Troels boede i Troelsrud, som senere blev til Troelsrød. Gunde boede i Gundes-Rud og Ubbe i Ubbes-Rud eller Ubberud. Ubbe ejede al den grund, som var tillagt de 5 Ryttergaarde dér. Troels og Gunde havde børn, "men ikke stor middel". Ubbe havde ingen børn, men god formue. De to første mente da, at Ubbe burde testamentere deres børn, men Ubbe troede ikke, at de vilde tage sig af ham i hans alderdom, og besluttede da at bygge en kirke på en høj, Eneberre Banke, hvorfra man kunde se 18 kirker. Man lagde grundvolden, men så skete det, at en hvid due tog lidt af materialerne i næbbet og førte dem til stedet, hvor kirken nu står. Man tog sig ikke af det og byggede videre, men så blev alt det, der blev bygget om dagen, bortført om natten til samme sted, hvorefter man byggede dér istedet.

Kirkens ældste del er fra 1200-tallet og opført i gotisk stil af mursten med enkelte granitkvadre. Den havde oprindelig træloft, men blev senere forsynet med hvælvinger. Både koret og tårnet er senere tilbygninger, og et våbenhus af træ blev i 1890 erstattet af det nuværende. I 1589 skrev biskoppen i sin visitatsbog, at kirken ingen altertavle havde, kun et gammelt krucifix. Endelig i 1685 blev den nuværende altertavle overført fra Lunde kirke; den var fra Claus Bjergs kendte værksted i Odense og blev restaureret i 1930-erne efter at have været forvist fra pladsen siden 1890; da var den blevet erstattet af en malet tavle, fordi den "på Grund af sin Fremstilling af den katolske Legende om Johannes den Døber måtte anses for mindre passende som Alterbillede i en protestantisk Kirke": Kirkens ældste inventar er dog døbefonten, som er en romansk granitfont, formentlig fra 1200-tallet, med en sjælden rundbuefrise. Heri er sikkert herredsfogeden og hans søskende blevet døbt.



Døbefonten er en romansk granitfont med den sjældne rundbuefrise for oven og et tovsnorings ornament nederst. Døbefonten er formentlig fra 1200-tallet.

Døbefonten



Altertavlen i Ubberud kirke

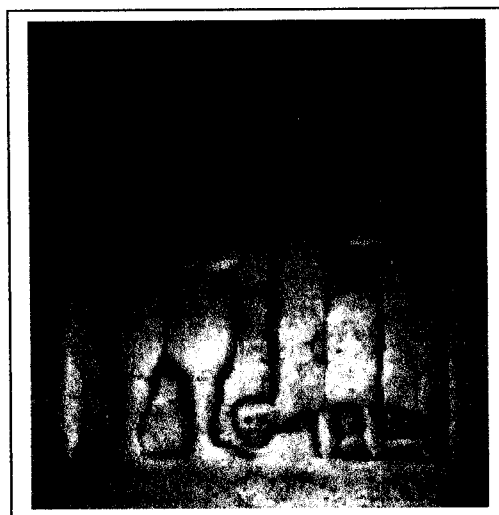
Anders' levnedsløb

Hvornår Anders Hansen blev født fremgår ikke direkte noget sted. Men af Jordebogen ses han at have været medfæster med faderen fra 1622, så han er vel blevet født omkring 1600.

Fr. Hjorts fornævnte omhyggelige "Undersøgelse" citeres her:

"Anders Hansen var uden Tvivl en meget betydelig Mand. Allerede som ung Mand blev han benyttet ret ofte af Lensmanden som Vurderingsmand. Rimeligvis kan man deraf slutte

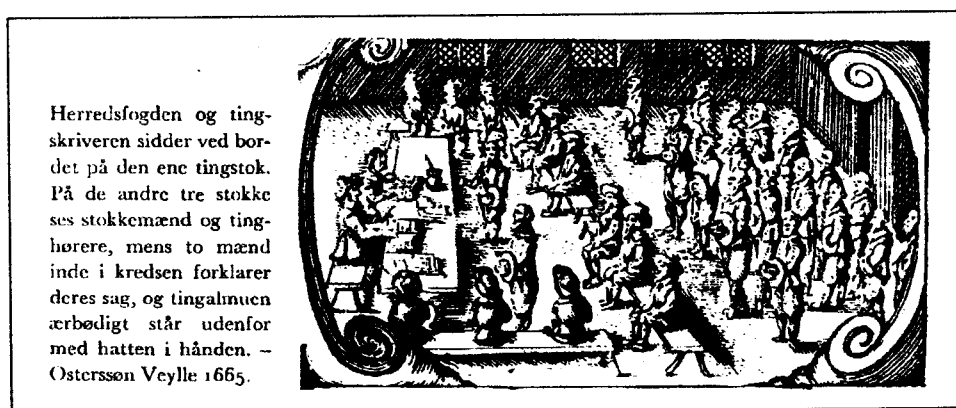
tilbage til, at Faderen ogsaa har været kendt som en dygtig og betydelig Mand, siden Sønnen i saa ung en Alder bliver trukket frem i første Række. Vi træffer nemlig allerede fra Aar 1630 Anders Hansen som *Delefoged*, og da den gamle Herredsfoged, *Anders Ibsøn* i Tommerup, døde i 1639, blev han efterfulgt af Anders Hansen som *Herredsfoged* i Odense Herred, fungerende fra 1638, en Stilling, vi derefter ser ham beklæde med Ære i over 27 Aar. Der er bevaret en Mængde Breve og Dokumenter fra hans Haand, der tydelig



Anders og Marens gravsten i kirkens våbenhus. De er nedslidte efter at have ligget i kirkegulvet

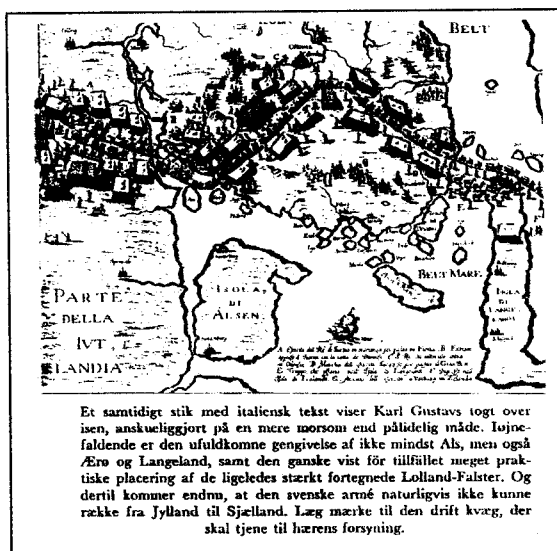
fortæller os om, hvilken betydelig Bondemand, han var. Han beklædte Herredsfoged-Embedet i en meget besværlig og vanskelig Periode, i hvilken baade Christian IV og Frederik III førte de langvarige og meget sørgelige Krige med Sverige, hvorefter fulgte Enevoldsregeringens Indførelse og Regeringsforandringen 1660, hvilket ikke forblev uden Virkning paa Herredsfogederne; men alligevel forblev han baade i sit Embede og i sin Fæstegaard lige til sin Død 1665. Tirsdag efter Tirsdag (Retsdagen i Odense Herred) ser vi den gamle Herredsfoged Anders Hansen af Korsebjerg, som der staar i Retsprotokollen,

indtage Dommersædet i Retten, og 6. Novbr. 1660 blev han tillige med Sandemand *Lauritz Jørgensen* i Verninge, *Rasmus Clausen* i Langsted og *Knud Andersen* i Brylle, paa Odense Herredsting udvalgt til at deltage i Kong Fr. III's Arvehyldning. Anders Hansen er derfor forhindret i 13. Novbr. og 20. Novbr. 1660 at sidde paa Dommersædet, som i Stedet indtoges af *Lars Pedersen* i Stenolt; men 27. Novbr. og følgende Retsdage er Anders Hansen hjemkommen fra Arvehyldningen og har indtaget sin Dommerplads igen."



Den vanskelige periode, hvori Anders Hansen virkede som herredsfoged, var domineret af krige, fimbulvintre og medfølgende ulykker og plager. Kapitlet LANGELENDERNE behandler på siderne 4-9 forholdene under "Svenske-Krigene".

Et studium af retsprotokollerne vil sikkert kunne give indblik i dagligdagens problemer, men i perioden for udarbejdelsen af nærværende kapitel var disse tingbøger uheldigvis udlånt på ubestemt tid fra landsarkivet i Odense.



Den svenske hærs togt over Fyn

En skæbnesvanger fogedforretning

En avisartikel har fremdraget en dramatisk begivenhed i herredsfogedens liv.³ Artiklen er "lånt" fra politifuldmægtigenes blad "Fuldmægtigen", formodentlig af årgang 1936, hvori lektor Hans H. Fussing har beskrevet forløbet. Det er ikke klart, hvilken del af teksten skyldes journalisten, og der savnes en tidsangivelse, men artiklens overskrift røber, at begivenheden skete i 1648, året da Christian IV døde og Frederik III besteg tronen.

En gårdmand i Ubberuds nabosogn Pårup ved navn Oluf Ibsen havde i mindst 9 år været fæster på Ellegården, en større gård. Han havde ligesom egnens andre bønder lidt stor skade ved et usædvanligt haglvejr d. 3' august 1643 og havde af kong Christian IV fået sine afgifter nedsat med 1/3. Men han kom dog i gæld til en Odenseborger, som fik ham dømt til at betale gælden.

Da han ikke betalte, overdrog borgeren inddrivelse af gælden til herredsfoged Anders Hansen, som da indfandt sig i Ellegården med en fuldmægtig for Odense-borgeren. De gjorde udlæg i nogle sager i gården og skulde til at fjerne godset, men da kom Oluf Ibsen færende med en bøsse, skød fuldmægtigen i låret og tog sagerne tilbage.

Da Anders Hansen "den morderiske forsæt fornam", blev han alvorligt forskrækket, forlod gården og gik ud på landevejen for at gå hjem til sin gård. Skønt han således havde optrådt meget spagfærdigt, løb Oluf Ibsen efter ham med bøssemænd og skød ham med hagl "både i klæder og kød", så han styrtede om på jorden. Men da Oluf Ibsen "fornam, han ham ej ganske havde dræbt, strax med samme bøsse på morderiske vis vilde slaget ham hovedet itu, som med adskillige hans store, dybe, blodige sår og skade bevist er".

Oluf Ibsen blev ved Odense herredsting tiltalt for sin "meget grove og uhørlige bedrift". Da Anders Hansen jo var inhabil i sagen, blev Oluf stillet for sættemdommeren Jep Rasmussen i Brylle, som dømte ham *fra livet*. Lensmanden på Dalum kloster, Iver Vind, havde straks fængslet Oluf Ibsen, og mens han sad i hullet, blev sagen appelleret til landstinget. Landsdommer Henning

Powisch til Hollufgaard stadfæstede underrettsdommen, fordi den tiltalte "med beråd hu havde tilføjet herredsfogeden skade, da han optrådte som kongelig ombudsmand ja endog har villet dræbe og ganske nederlægge ham hvilket om ikke (andre til afsky) skulde straffes, ingen øvrighedsperson sin anbetroede bestilling og embede uden frygt og største fare kunde betjene", og det slås fast, at Oluf Ibsen har begået majestætsforbrydelse, så hans liv er i kongens hånd.

Anders Hansen har åbenbart været bange for, at Frederik III skulde lade sit gode hjerte løbe af med sig, hvad der nu ikke var megen chance for, da kongen var alt andet end blødsøden. I hvert fald appellerede han til rettertinget "for dersom forskrevne Oluf Ibsen kunde blive benådet på sit liv og straffes i jern på Bremerholm, da var det at befrygte, at han i fremtiden igen kom løs, han da enten kunde tilføje ham eller andre fattige folk mere ulykke".

Rettertinget (som i 1661 erstattedes af højesteret) fik sagen forelagt i København d. 5' juni 1649, og her sad kongen selv i rette med kansleren Christen Thommesen, marsken Anders Bille og ni andre rigsråder. Da de tidligere domme var blevet forelagt, og landsdommeren og Anders Hansen havde indstillet dem til stadfæstelse, fremtrådte den fængslede Oluf Ibsen og "underdanigst forment, af omrørte domme højliggen at være forurettet, så han forhåbte, de blev magtesløs kendte og ikke strengeste rette vederfares". Nogle argumenter fremførte han imidlertid ikke, og sagen var da også ganske oplagt. Rettertinget stadfæstede landstingsdommen, og kort efter er Oluf Ibsen så blevet henrettet.

Det kan tilføjes denne beretning, at Ellegaard blev overtaget af Bent Olufsen, som måske var søn af den henrettede. Enken Kirsten levede med sorgen, men kunde ikke leve med, at hendes mand ikke var blevet begravet på kristelig vis, men i "heden jord", og hun søgte da om tilladelse til at lade ham få en kristen begravelse. 4' april 1650 fik Kirsten kgl. bevilling⁴ til at lade sin husbonds legeme, som for sin forseelse er aflivet og

³ Fyns Social-Demokrat 4/1 1937

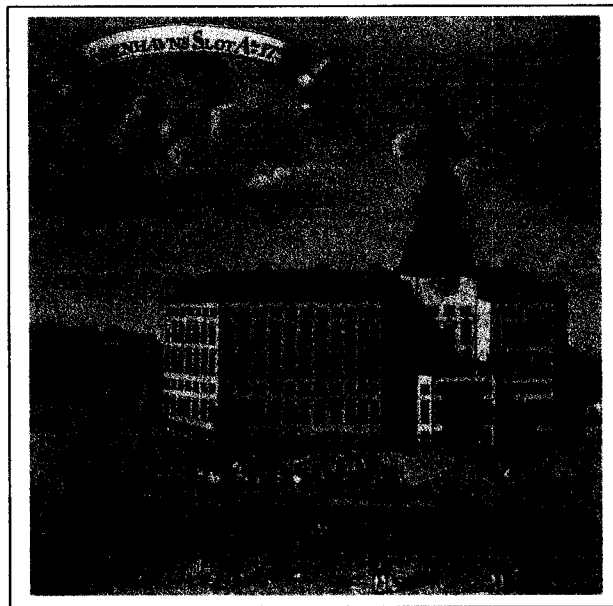
⁴ Kollegiets brevbøger 1650, 4' og 6' april

begravet i "heden jord", optage igen og begrave i kristen jord.

Det har Anders Hansen ikke brudt sig om. 6' april samme år udgår brev til hr. Henning Valkendorf (formodentlig Odense lensmand): Kongen har bevilget Kirsten, Oluf Ellegaards, at hun må optage sin husbonds døde legeme, som pga. hans begåede forseelse efter aflivelse er begravet i

hedensk jord, og begrave det i kristen jord. Hvis det forholder sig således, som hun angiver i sin supplikation, hvoraf en kopi medsendes, at ridefoged på St. Hans Kloster Hans Christensen og sagvolderen Anders Kaarseberg hidtil har hindret hende i at gøre det, anser kongen det for billigt, at det nu sker på deres bekostning, da ingen udædisk gerning var OE overbevist. Henning Valkendorf skal tilholde dem på egen bekostning at flytte OE til kristen jord.

STÆNDERMØDET 1660



Anders Hansen blev som nævnt udvalgt til med tre andre mænd at repræsentere bondestanden i Odense herred ved det sendemøde, der resulterede i den fredelige revolution, hvorved regeringsmagten i Danmark overgik til den arveberettigede og med tiden enevældige kongemagt.

I det mindste to af anerne til den nutidige Kaarsberg-slægt var ligeledes repræsenterede ved denne lejlighed, nemlig sognepræst og provst i Nysted *Knud Madsen Lerche* (1593-1666) som repræsentant for den geistlige stand. Forøvrigt svigerfar til den næstnævnte.

Borgmester i Nakskov *Peder Mortensen Widsted* (ca. 1616-1667) som repræsentant for borgerstanden. Han blev svigerfar til Anders' søn Hans (se kapitlet "Præsten")

Dette forhold giver yderligere anledning til nærmere at omtale forløbet af de skelsættende begivenheder i Danmarks historie i 1660.

I 2-3 århundreder havde der været tradition for, at når en regerende konge døde, måtte en ny konge før sin kroning afgive et skriftligt løfte om overholdelsen af visse nærmere angivne retsregler og privilegier for de enkelte stænder.

Befolkningen var opdelt i 4 stænder, nemlig *Adelen, gejstligheden, borgerne og bønderne*. Løftet, som kongen måtte afgive, betegnede Håndfæstningen, og den udarbejdedes gennem forhandlinger. I den ældre tid skete disse forhandlinger mellem kongen og en kreds af stormænd, senere mellem kongen og rigsrådet, hvorved kongen undertiden lod sig repræsentere af rigskansleren.

I sommeren 1660 trak de sidste svenske tropper sig tilbage fra det hærgede og ødelagte land med dets sultende folk og økonomiske sammenbrud. Staten var i dyb gæld, skatter og afgifter var ikke indgået, talløse gårde og huse var nedbrændt eller forladt og landbrugsjord lagt øde og skove forhuggede. Skibe var blevet beslaglagt og korn- og varelagre ligesom penge og værdigenstande røvet eller beslaglagt.

Som sædvanligt var købmændene de første til at træde i aktion. Mange havde udenlandske forbindelser, og de skaffede finansiering og varer, først og fremmest såsæd, og solgte på kredit. De forladte bøndergårde kom kun langsomt i drift, da fæsterne enten var dræbt eller flygtet fra vornedskabet for at skaffe sig en ny tilværelse, og der var mangel på nye fæstere. Retssystemet havde ikke fungeret under krigen, så der var utallige uafgjorte stridigheder og gældsposter, som det var uoverkommeligt at opføre.



En stor hær af lejesoldater stod endnu under våben og kostede dagligt store summer. Et af de nødvendige tiltag var derfor at få vedtaget en reduktion af hærens størrelse. Sidst i Juli tog kongen, Frederik III, det første skridt ved at bede rigsrådet afgive en betænkning derom. Rådet svarede, at midlerne til hærens opretholdelse måtte bevilges af et stændermøde, og det blev så indkaldt til 8' september i København.

Indkaldelserne til stændermødet skete ved et kongeligt "Missiv" af 5' august til lensmændene, som ikke gengives her. Men fra Rigsarkivets håndskriftsamling er fremdraget nogle "Tilsigelser til stændermødet", hvoraf nr. 118⁵ er en tilbage-melding til Kancelliet fra Odense befalingsmand i form af en fuldmagt fra *byens borgerskab* for dets

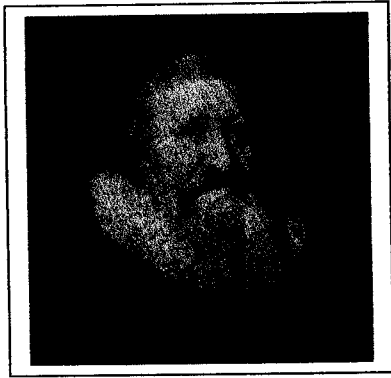


Frederik III og ministre

repræsentanter ved fremmødet d. 8' september, nemlig borgmestrene Thomas Brodersen og Knud Jacobsen. Den gengives her i delvis moderniseret form:

Eftersom Kongelig Majestæts vores allernådigste herre och konges Missiv tilskrevet vor gunstige Hr. Lensmand, ærlige og velbyrdige mand Mogens Høeg til Kiergaardsholm, Danmarks riges råd (dvs. rigsråd) og befalingsmand her paa Odensegaard, af det indhold, at eftersom højst bemeldte hans kongelige majestæt har budt ridderskabet over hele Danmark at møde i København med de andre stænder den førstkommende 8 September, og at der af købstæderne skulle udpeges fuldmægtige, som skulle fremsendes for at være tilstede til samme tid og sted, og fornemme hvad hans kongelige majestæt i egen nærværelse, til fædrelandets sikkerhed og bedste, agter at lade forelægge og proponere som meddelt i samme Missiv, dateret i København den 5' August 1660. Da er ovennævnte kongelige Missiv blevet oplæst for borgmestre och råd og for det menige borgerskab, og borgerskabet tilspurgt, hvem de ville befuldmægtige dertil, og da har de samtlige givet stemme och fuldmagt til begge vore kære Borgmestre, ærlige velvise og fornemme mænd Thomas Brodersen og Knud Jacobsen,

⁵ Se bilag 1



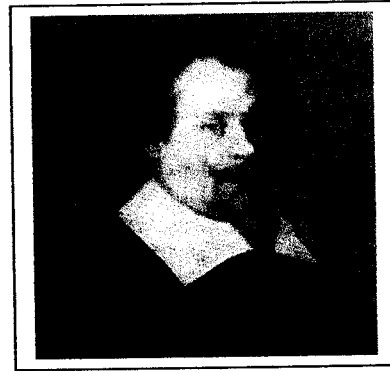
Hans Svane

hvilket borgerskabs valg og fuldmagt vi, Odense bys rådmænd, tilkendegiver at være overensstemmende med vores mening, at vi tilligemed de nævnte vores Begge Borgemestere hermed fuldmægtiger højest bemelte woris alle (de sidste linier er ikke kopieret, men nævner formodentlig de yderligere befuldmægtigede)

Altså mødtes de tre øverste stænder i København, medens bondestanden ikke var indkaldt. Det vil føre for vidt at berette om det videre forløb, som kan følges i vore udførlige Danmarks-Historier; her skal blot gives et resumé af begivenhederne og deres baggrund, uddraget fra Politikens Danmarks Historie bind 8.

Hovedtrækkene i forhandlingerne var en magtkamp mellem adelen, som søgte at bevare sine privilegier, og borgerne, som i lyset af deres afgørende indsats - især under de tilbageviste angreb på hovedstaden og den belønning, kongen havde givet dem i form af særlige privilegier - mente at de fremover måtte være med til at bestemme over rigets anliggender. Og både rigsrådet og adelen havde på mange måder svigtet afgørende både under og efter krigen, så de stod svækket i forhandlingerne. Gejstligheden stod stort set på borgernes side, men søgte at mægle.

Man blev efter nogle dage enige om, at hæren skulde reduceres og der skulde rejses midler ved indførelse af en konsumptionsafgift. I begyndelsen af oktober var stænderne utålmodige efter at vende hjem til deres virke og bad kongen snarest muligt afslutte mødet. Men der var opstået stærk modstand mod hærreduktionen i rigsrådet, hoffet og militæret.



Hans Nansen

I denne situation stod endnu store hvervede troppestykker i byen. De fleste højere officerer var tyske, og mange af dem var knyttet til hoffet, hvorfor man ikke kunde forvente, at de vilde støtte rigsrådet imod kongen. Desuden kunde kongen regne med borger-væbningens støtte. Adelens eneste magtmiddel var håndfæstningen, men den vilde måske i en ekstrem situation ikke blive respekteret.

Der var under samlingens forløb fra borgernes og gejstlighedens side fremkommet flere fremsynede forslag til reformer af mange slags, og 4' oktober blev så fremlagt endnu et forslag fra borgerlige deputerede, som deri lovpriste kongen og fortsatte:

Og at vi fremdeles des fastere derved maa forblive og være forbundet, og vi derimod vores Huld og Troskab ydermere maa lade kende, har vi samtlig enstemmig sluttet at vi for vores del Hans Kongelige Majestæt underdanigst vil offerere, i den underdanigste forhaabning, det udi Naade optages, at vi vil kende Hans Kongelige Majestæt vores naadigste Herre og Konning og alle Hans Majestæts Arvinger for Rigets rette Arvinger.

Det synes ikke helt klarlagt, hvad der er foregået de følgende dage, men Københavns borgmester Hans Nansen fik d. 8' oktober borgernes og gejstlighedens tilslutning til at opfordre rigsrådet til at foreslå en arveregering. 10' oktober samledes de i en mødesal nær slottet og gik derfra parvis, en gejstlig og en borgerlig side om side, til slottet for at træffe rigsråderne, men traf kun 5 af

*Sehested og hustru*

dem. Om eftermiddagen samledes alle, men *rådet* udtalte, at en vedtagelse krævede et *nyt stændermøde*. Så besluttede borgmester i København Hans Nansen og biskop Hans Svane at gå til kongen, som lovede at svare næste dag.

Samme aften blev alle byens vagter fordoblet, og næste morgen blev *byens porte lukket* og alle fortøjede fartøjer lagt bort fra kajen for at hindre nogen i at forlade byen! Borgervæbningen blev sat i alarmberedskab, ligesom også fæstningerne ud over landet. Rigsrådet og adelen forhalede med nye tilbud, men d. 12' meddelte de kongen, at parterne akcepterede en arveregering på *mandssiden*, hvis de beholdt deres privilegier. Men kongen modtog ikke tilbudet.

Derpå blev stænderne modtaget af kongens rådgivere, rigsråd Hannibal Sehested og feltmarskal Hans Schack, som spurgte, om arveregeringen skulde gælde både for mands- og kvindesiden, og efter nye møder gik rådet modvilligt med dertil, hvorpå Sehested holdt en tale og sluttede: *at Riget herefter skulde være et Arverige både på Sværdsiden og Spindesiden*.

Allerede om eftermiddagen d. 13' mødtes rigsrådet på slottet med stænderne, hvor Hans Svane på parternes vegne overdrog kongen riget "til et fuldkomment arverige". Han fortsatte med at tale om landets nye forfatning, hvortil krævedes, at *håndfæstningen måtte kasseres*, og at regeringsformen måtte ændres. Så talte Hans

*Schack*

Nansen på borgernes vegne, og Sehested takkede stænderne for arveregeringens overdragelse. Sluttelig erklærede kongen, at man nu skulde tale om den nye forfatning. - Ikke ét skud var blevet løsnet og ingen arrestation var foretaget.

Samme dag udsendte kongen et Missiv til alle de ledende øvrighedspersoner i landet om de d. 13' oktober afsluttede forhandlinger⁶, som her i delvis moderniseret form gengives i uddrag:

Vi Frederik den Tredie ved Guds Naade, Danmarks og Norges, Venders och Goters Konge, Hertug udi Slesvig, Holsten, Stormarn och Ditmarsken, Greve i Oldenborg och Delmenhorst, hilse eder, Os elskelige Peiter Reetz til Siggestrup, oberst rentemester, befalingsmand på vort Land Møen, Herr Henrik Bielcke til Ellinge, ridder, rigets viceadmiral, befalingsmand over vort Land Island, Herr Siffwert Urne til Raarup, ridder, befalingsmand på vores slot Dragsholm og grevskab, feltmarskalk oberst til hest og fods, og befalingsmand på vort slot Riberhus, samtlige vore mænd og raad, item Herr Henning Povisk til Hollufgaard, landsdommer i vort land Fyen och befalingsmand på vort Slot Stjernholm, Ove Juel til Lundbeck, befalingsmand over Mariager Closters len, Otte Powisk befalingsmand på vort slot

⁶ Se bilag 2

Frederichsborg, og Hans Friis til Clausholm, bestalter oberst, og bafalingsmand på vort slot Silkeborg, vore mænd og tjenere oss elskelige, hæderlige og højlerde Doctor Hans Svane, superintendent over sjællands stift. Doctor Anders Andersen superintendent over Aalborg stift, Doctor Johan Diderichsen, superintendent over Viborg stift, ligeledes Kapitlernes fuldmægtige af Ribe og Aarhus, Os elskelige Hans Nansen og Christoffer Hansen borgmestre i vor købstad København, Carsten I..... borgmester i vor købstad Ribe, Knus Jacobsen borgmester i Odense, Claus Christensen borgmester i Viborg, Anders Lydiche borgmester i Aarhus og Frederich Juersen stadshauptmand i vor købstad København, Evindeligh med Gud og vor nåde, Eftersom vi idag, ved Guds nådige bistand af samtlige Stændernes fuldmægtige samdræktelig er deklareret Arvekonge over riget med vores ganske kongelige hus, såvel mandlig som kvindelig linie. Så bede vi eder og nådigst vil, at I imorgen efter Prædiken, ved klokken ti slet om formiddagen kommer tilsammen, her på vort slot København, i det grønne gemak, og dér med hinanden konfererer i fortrolighed

og sagtmødighed om, hvorledes I har isinde ved Guds bistand idag samme sag om arveriget på bedste måde, videre bør handles, så at alting der uden forhaling kan besluttet, først og fremmest til ære for Gud og til vort kongelige hus' ophøjelse og reputation og vort fælles fædreland, saavel som undersætterne til gavn og fremtarv. Og hvad I således finder tjenligt til stændernes tilfredsstillelse, det have I alle med hverandre at beslutte, og fra eder, under eders hænder (dvs. underskrift) give beskrivet, for at alting i god fordragelighed inden mandag aften, og senest i to sessioner kan være endt, hvorpå vi Os naadigst efter det befundnes beskaffenhed have isinde at resolve, Vi forbliver eder alle og enhver ved kongelig gunst och naade Velbevågen, Givet paa vort Slot København den 13. October 1660.
Under vort Signet

Efter en ny række forhandlinger blev dette vedtaget d. 16' oktober. Næste dag overrakte stænderne den kasserede håndfæstning til kongen. Så manglede blot en højtidelig akt til markering af forfatnings-ændringen, og den blev sat i scene på forbløffende kort tid.

ARVEHYLDINGEN

Den 18' oktober 1660 markeredes forfatnings-ændringen ved den højtidelige akt, som er kendt ved betegnelsen Arvehyldingen, og som er så malende skildret ved det kendte og lidt naive panoramabillede af maleren Heimbach, som hænger på Rosenborg.

Stænderne samledes på slottet og gik derfra i procession ud på pladsen. I spidsen gik herolder og trompetere, en adelsmand bar blodfanen, fire andre kronregalierne, så fulgte kongen og den kongelige familie, derefter stænderne, som symbolsk var suppleret med nogle amagerbønder. Kongen satte sig på en forhøjning, og stænderne aflagde én for én troskabseden og kyssede kongens og dronningens hænder. For bøndernes vedkommende var kysset dog kun tilladt en enkelt.

Efter ceremonien gik processionen tilbage til slottet under kanontorden fra voldene og krigsskibene, og til slut var der kongeligt taffel på slottet. Samme dag blev byens porte genåbnet, så hvem der vilde kunde rejse hjem.

Endelig d. 14' november blev det bøndernes tur til at hylde kongen ved en handling på slottet uden noget større ceremoniel og uden hverken håndkys eller taffel. Og her dukker så endelig Anders Hansens navn op i dokumenterne: Nr.189 blandt tilsigelserne til processionen⁷ er fuldmagten til Odense herreds tre repræsentanter for bondestanden. Den har i modificeret form følgende ordlyd:

⁷ Se bilag 3

Odensegaards Len
Fuldmagt
Af Odense herred

Anders Hansen i Korsebjerg,
herredsfoged i Odense herred. Hans
Jensen underskriver paa Odensegaard,
tilforordnede tingskriver, och Niels
Jensen i Veringe, gør vitterligt at år
1660 Tirsdag den 6' November på
Odense herredsting var det skichet

(besluttet), at eftersom hans kongelige
majestæt, vor allernådigste herres og
konges Missiv er ankommet, om at hylde
højst bemeldte hans kongelige majestæt
som arvekonge til Danmark den først-
kommende 14 November i København. -
Med videre besked - Da er de menige
herredsmænd, som var tilstede,
fremtrådt for retten, og gav fuldmagt, så
og hermed befuldmægtiger herreds-
fogden



Udsnit af Heimbachs billede af Arvehyldingen på slotspladsen

Anders Hansen i Korsebjerg, Lauridtz
Jørgensen Sandemand i Veringe,
Rasmus Klausen i Langsted og Knud
Andersen i Brylle, hvilke samtlig til højst
bemeldte vor allernaadigste herres og
konges hylding, paa de menige
herredsmænds vegne skal derunder gøre
og udrette, hvad der er fornødent. Så
ønskede alle hans kongelige majestæt et
langt liv og et lyksaligt regime, hvorefter
fuldmagt blev udstedt i de otte hjemmels-

og tingsvidnesmænds påhør, nemlig
Hans Rasmussen i Skovshøjrup, Jørgen
Andersen, Oluff Rasmussen, Niels
Andersen ibdm., Rasmus Pouelsen i
Tommerup, Hans Ibsen i Trøsterup
Koerup, Madtz Laursen och Hans Hansen
Krog ibdm. At saaledes er sket under
tinget fornævnte dag, som beskrevet
står, bekræftes med undertrykte
signeter. Datum ut Supra

Afsluttet af tre segl, hvoraf det første er graveret i cirkelform med HANS ANDERS (eller Anders Hans).

Denne hyldning skete tilsyneladende ikke d. 14' November som foreskrevet, men der skete en hyldning d. 15': Arkiverne opbevarer flere dagbøger, skrevet af deltagere i begivenhederne, hvoriblandt rigsråd Oluf Parsbergs dagbog anfører for d. 15' november:

"Denne dag svor resten af den jyske og den fynske adel, og bar jeg da æblet"
(Rigsæblet) (En del af adelen havde været bortrejst efter de langtrukne forhandlinger inden hyldingen)

Til fortolkningen af de gamle dokumenter har cand. mag. Svend Eegholm-Pedersen ydet uvurderlig hjælp.

Efterslægt

Anders Hansen efterlod sig mindst 2 sønner. Fr. Hjort fører sandsynlighedsbevis for, at Hans Andersen Korsebjerg var hans søn, og om ham handler slægtskrønikens kapitel PRÆSTEN. Han blev student fra Odense Latinskole og kan have sunget i kor som på dette billede:



Latinskoleelever synger i kor

Om den anden søn siger han:

"At denne Lauritz Andersen Korsebjerg er en broder til Kapellanen (Hans), kan der ikke være Tvivl om, baade hans eget og Børnenes Navne taler tydelig derom."

Anders havde også mindst én datter: Maren Andersdatter, som 4/3 1655 med sin far Anders Korseberg var dåbsvidne i nabosognet Brylle for Anders Henningsens søn i Broholm, Mads. Og "28/6 1660 blev Anders Korsebergs Datter Maren vied til en Hollandsk Soldat i Korseberg aff Hr. Hans Mogensen s: løbende oc prediken i Odense".

De hidtil fundne vidnesbyrd om Lauritz og hans efterslægt følger herefter:

Broderen Hans Andersen Korsebjerg var fra ca. 1657 kapellan i Nakskov indtil 1670, da han blev sognepræst i Magleby på Stevns. Lauridtз Andersen Korsebjerg var købmand i Nakskov og blev begravet dér 23/4 1681. Hans alder er ikke nævnt. Han nævnes første gang 10/2 1666, da han som boende i Nakskov blev opfordret af byrådet til at antage borgerskab. Han svarede, at han vilde vente til hans proces ved Højesteret var afsluttet, og han vilde da "give til byen af yderste Formue af sin ringe Middel oc Næring". Borgerskabet vandt han 20/3 1667, og forloverne var borgmester Peder Mortensen Widsted (som i 1670 blev Hans' svigerfar) og den fra byens belejring kendte skomager og borgerkaptajn Diderich von Essen. Laurits var blevet gift 12/10 1664 i Nakskov med Mette Poulsdatter.

Af Lauridtз' store skifte 13/5 1681 ses, at han ejede en gård med jern-kakkelovn i den centrale Tilesgade imellem Jacob Pedersen Munch og salig Niels Smid, vurderet til 250 Rd., og "Jorden i alle Nachschouffs Marcher undtagen Fierdingstøcket". Gården solgtes 6/3 1682 til naboen Munch. Boet på 223 Rd. deltes mellem enken og de fælles børn. Imidlertid var enken allerede død ca. 15/2 1682, og to børn af en Laurs Andersen (Korsebjerg?) blev begravet 15/10 1681 og 12/3 1682, uden tvivl enkens børn.

Nakskovs kirkebog registrerer følgende 7 børn af ægteparret:

Kristina Korseberg f. 1/10 1666 og døbt 21/10 1666 (med Mormors navn?)
Pouell Korseberg døbt 9/2 1670 og begravet 24/2 1670 (fik Morfars navn)
Anders Laursen Korseberg f. 14/4 1671 og døbt 19/4 1671 (fik Farfars navn)

Poffuel Korseberg døbt 13/4 1673 og begravet
26/4 1673
Inger Catrine Korseberg f. 6/9 1675 og døbt 13/9
1675
Poffuelt Korseberg f. 25/2 1677 og døbt 4/3 1677
Peder Korseberg f. 27/2 1679 og døbt 2/3 1679

Til sammenligning angiver Fr. Hjort de følgende
børn af Laurits:

Kirstine døbt 16/10 1666
Inger døbt 6/9 1668
Anders døbt 14/4 1671
Poul døbt 13/4 1673
Poul døbt 25/2 1676
Peter døbt 17/5 1678

Kristinas og Anders' efterslægt anføres nedenfor.
De to første Poul'er døde spæde, og Inger Catrine
og Peder døde sikkert også meget tidligt; det ses
af det store skifte efter deres mor 15/2 1682, som
nævner de tre efterlevende børn: Kirstine, Anders
og Poul. Skiftet er indført i Nakskovs
"Børnebog". Om Poul er der intet fundet efter
skiftet.

Ved Kristinas dåb var den først nævnte fadder
Crucimontanus, som var Hans Andersen
Korsebjergs latiniserede navn som præst. *Kristina*
blev gift 30/10 1692 i Nakskov med sømand
Christen Jensen, som i 1698 var blevet "Dansk
Skolemester" i Nakskov, og fik med ham i hvert
fald 5 børn, som vanskeligt kan følges videre på
grund af navnet Jensen:
Deres udøbte spædbarn begravet 11/11 1692
Mette Jensøn døbt 29/10 1693
Karen Jensøn døbt 2/10 1696
Jens Jensøn døbt 10/7 1698
Greigers Jensøn døbt 13/1 1701

Anders, som også skrev sit mellemnavn Lauritzon,
fik borgerskab i Nakskov som landfeldtbereder
7/1 1698. Han var blevet gift 16/6 1697 med
Anna Jørgensdatter, med hvem han fik børnene:
Laurs Korseberg, døbt 5/12 1697 (med sin
Farfars navn)
Jørgen Korseberg, døbt 6/12 1699, begravet 26/6
1700 (fik sin Morfars navn)
Else Korseberg, døbt 15/7 1701 - skæbne ukendt
Jørgen Korseberg, døbt 29/9 1703 - " "
Hans Andersen Korseberg, døbt 22/10 1706 (med
sin Farbrors fulde navn)
Anders Korseberg begr. 10/7 1707

Anders' søn *Hans* (f. 1706) blev skomagermester
og boede forskellige steder i Købmager Kvarter i
København. Han blev gift med *Anne Cathrine
Pedersdatter*, født ca. 1691 og begravet 20/7 1781
i Benhusets kirkegård v. Nicolai kirke. Anders
døde af tærende sygdom og blev begravet samme
sted 20/7 1781. Skattemandtallet 1762 anfører
deres tre børn:
Peder Rasmussen Korsberg
Maren Korsberg
Inger Korsberg
Sønnens navn tyder på, at Anne Cathrine har
været enke efter en Rasmus, da hun blev gift med
Hans.

Anders' ældste søn *Laurs* (f. 1697) var også
skomager. Han kom ikke som Hans til
København, men tilbage til sin farfars fødeø Fyen.
Der var jo en tæt forbindelse over Storebælt
mellem Nakskov og Langeland og videre til Fyen;
Lolland-Falster hørte administra-tivt langt op i
tiden sammen med Fyen. Så Laurs nedsatte sig i
Svendborg, hvor man i Skattemandtallet 1743 kan
se, at han måtte betale "Kopskatt 4 Rd. Sølv,
moderered formedelst Fattigdom til 2 Rd."
Oplysningerne om ham og hans familie er
sparsomme, da kirkebogen for Svendborg Nikolaj
sogn mangler for 1719-35. Han var gift med
Maren Rasmusdatter, som blev begravet 31/1
1761. I Skifteprotokollen er hun kaldt Maren
Knudsdatter, og boet blev sluttet 15/12 1762, idet
enkemanden stadig var bortrejst og havde efterladt
gæld, og sporene efter ham er således slettet. De
to havde mindst 4 børn, nemlig:
Hans Larsen Korsebjerg, f. ca. 1721
Andreas (Anders) Kaarsberg (Koseberg), f. ca.
1728
Rasmus Larssen Korseberg (Kosberg), f. ca. 1731
(Barn) Koseberg, begravet 6/6 1732

Hans må have været den skoflikker i Svendborg,
som blev gift med *Anna Erichsdatter*, som døde
ca. 15/3 1781. De var barnløse, og hun efterlod
blot et sengested og lidt tøj, som arvedes af
hendes søskendebørn. Kort efter blev Hans
begravet 4/8 1781 i de fattiges jord i Svendborg.
Han ejede ejendommen Torvet nr. 1, matr. nr.
273, som i 1867 blev sammenlagt med nr. 272, og
som eksisterer endnu. Skiftet fylder 50 sider og
viser, at han 11/9 1762 satte huset i pant mod et
lån på 66 Rd. 4 mk. Det var på 4 fag og blev
vurderet til 40 Rd., men efter fradrag af gælden

resterede blot 1 Rd. 4 mk. 13-1/2 sk, som blev delt mellem de 6 arvinger blandt hustruens slægtninge.

Andreas blev stadskirurg. Han blev konfirmeret 1/4 1742 i St. Nikolaj i Svendborg. Kom 1762 i lære hos Amtskirurg O.J. Havemann i København og fik kirurgisk eksamen 11/3 1757, blev så efter bevilling stadskirurg i Randers 29/4 1757.

Derefter fik han 24/2 1762 kongelig bestalling til at være Chirurgus på Vordingborg District, men nåede ikke at tiltræde, idet han blev begravet i Randers 15/4 1762. Han var blevet gift 21/7 1757 med *Else Olufsdatter*, f. ca. 1732, og de havde en datter

Marie Kirstine Kaarsberg, døbt 25/5 1758, som var vanfør.

I 1787 boede Else i Studiestræde 77-79 i København med datteren og fik pension af "Post-Cassen"(?).

Rasmus var skomager, blev konfirmeret 25/4 1745 i Svendborg og fik borgerskab i København 26/7 1762, da han boede i Rosenborg Kvarter nr. 303. Han blev gift 23/11 1762 med *Anne Marie Hansdatter Poulsen*, som døde 6/9 1785 i København. Rasmus blev begravet ca. 10/11 1774. De havde sønnen

Andreas Kosberg, skomagermester, f. ca. 1763, blev gift 12/9 1744 med enken Mette Regine Johansen og havde sønnen

Johan Andreas Kosberg, kleinsmedesvend, f. 1795, som døde 17/2 1860 i Ulvegade 13, Kbh.

Der er således endnu grundlag for at identificere flere af de Kaarsberg'er, som af og til er påtruffet i arkiverne.

April 2002



En slesvigsk bondeknøs 1652

BILAG 1

[illegible]

BILAG 3a

Minde ommele gaaflyste Humbles handtegnen
 i skrifftegenen Jørgen Andersen, Olf Hoffmeyer
 Hiel. Andersen etc. afkomne Jørgensen i Cammer
 inde Jørgensen i Brostenk. Herred. Alst. lundsen
 Carl ogand Jørgensen Ory etc. de kaldes Jørgen
 Lunde god. den 18. Sept. 1875. Jørgen Hoffmeyer
 Jørgensen og Jørgensen Jørgensen. Datum
 1875.

Slægtskrønikens kapitler

Direkte aner:			Afsluttet
1 - Herredsfogden	*Anders Hansen Korsebjerg	ca. 1600-1665	04.02
2 - Langelænderne	*Bondeslægter	1600-1850	03.92
3 - Pellerne på Langeland	*Pelle-slægten	1606-1995	1995
4 - Præsten	*Hans Andersen Korsebjerg	1628-1697	02.02
5 - Themand og Vintapper	*Andreas Hansen Kaarsberg	1681-1756	12.98
6 - Kobbersmedene	*Bodecker-klanen	1700-1850	12.94
7 - Købmand og Vinhandler	Peter Andreasen Kaarsberg	1719-1774	
8 - Selvejrbonden	*Hans Rasmussen	1740-1816	08.93
9 - Papirmagerne	*Widerström-slægten	ca. 1740-1840	12.96
10 - Brændevinsbrænderen	*Niels Larsen Høygaard	1746-1792	11.96
11 - Købmand og Klædehandler	Hans Kaarsberg	1757-1826	
12 - Garveren	*Johan David Bodecker	1767-18.?	01.97
13 - Konditoren	*Louis Comestabile	1770-18.?	02.90
14 - Degnen	*Peter Magnus Hammer	1776-1822	01.94
15 - Sæbesyderen	Jacob Friederich Eszlinger	1783-1841	
16 - Den enlige moder	*Lovise Marie Hammer	1816-1894	10.94
17 - Hattemageren	+Adam Frantz Bodecker	1818-1884	
18 - Arkitekten	*Henrik Vilhelm Brinkopff	1823-1900	10.91
19 - Stationsforstanderen	Broder Wigelsen Kaarsberg	1824-1902	
20 - Sagføreren	Richard Wigelsen Kaarsberg	1889-1935	

Sidelinier:

21 - Den ærlige slave	Anton Henrik Comestabile	1792-1853
22 - Filosoffen	Hans Brøchner	1820-1875
23 - Etatsraadinden	Magdalene L.M. Kjellerup	1826-1912

-
- * Afsluttet
+ Påbegyndt

Tavler:

Slægten Kaarsberg fra Korsebjerg i Ubberud sogn	12.99
Blandede rødder (Anetavle for Jørgen Kaarsberg)	01.01

Eunices slægt

Os Colonizadores - Ascendência de Joaquim Egydio de Cerqueira César	10.97
As raízes dos Cerqueira César - Descendência do mesmo	06.98
As raízes dos Pereira de Castro	11.97

April 2002

